

Vi de solitud

Entre el centenar llarg de frases d'escriptors reproduïdes a l'exposició de la Casa de Cultura de Girona *Llibres parlats*, que documenta a partir de textos i imatges filmades trenta anys de presentacions a la Llibreria 22, me'n crida l'atenció sobretot una. El fragment de la filmació d'on ha estat extreta la cita no em permet distingir ni l'autor ni el llibre als quals fa referència, però Dolors Oller, que hi oficiava de presentadora, apareix a la pantalla, dreta enmig d'una respectable concurrència, preguntant-se en veu alta per què en un temps de franca devaluació de l'intel·lecte llegim encara. «Llegim per no estar sols», es respon amb el mateix aplom doctoral amb què a classe exposava les teories narratives de Bakhtin. Es percep com la frase queda flotant a la llibreria en un silenci dramàtic. Llegim realment per no estar sols? A vegades he tingut la sensació que era per saber que ja abans algú havia estat aquí, que en certa manera podíem ser predits, però això ja implica acceptar alguna classe d'absència, assumir que rebem ecos d'una llunyania; per tant, la soledat de nou.

Al cap de pocs dies d'haver visitat l'exposició, un amic que comença definint-se com un inculte, tan enèrgicament que em fa l'efecte que em posa en antecedents d'una manca de la qual se sent particularment orgullós, em brinda una de les anàlisis literàries més succintes i resolutives de què hagi estat testimoni darrerament. A principis d'estiu, m'informa, va llegir un llibre que era «la polla en vinagre», però ara en té un entre mans que, la veritat, «és una puta merda». No sap donar-me ni el títol ni l'autor de cap d'aquests singulars documents, però aquests detalls no semblen tenir cap importància en comparació amb l'impacte determinant de la lectura: s'esforça uns segons a recordar-los i de seguida s'espolsa del davant, amb un moviment bruscat de la mà, quasi de menyspreu, les petites partícules de memòria que treballaven per donar forma a algun nom. Ara bé, inculte com es declara ser –«un burro reumatat», insisteix a notificar-me perquè no perdi la perspectiva–, no ha deixat mai de llegir des que va fer la mili i va adquirir el costum d'emportar-se un llibre per omplir l'espera a la garita de guàrdia. «Ho veus, no?», m'interpel·la amb una professionalitat digna de gran orador, abans de fer-me la confessió que de fet ha anat preparant i ajornant durant tot el seu soliloqui: «Llegeixo perquè em fa companyia.»

Així doncs, és aquí on es retroben tots,

savis i llecs, en aquest gran cercle de soledat que la lectura posa en suspensió com un anell de partícules treballant al voltant nostre a la recerca d'un nom. Però llavors em ve al cap una declaració de María Zambrano a propòsit del perquè de l'escriptura. «Escriure és defensar la soledat en què s'està», afirmava la pensadora andalusa, que trasllada de cop tot el pes de l'isolament just a l'altra banda, com un baluard indispensable contra la disgregació i la fràgil temporalitat del món. «S'escriu per reconquistar la derrota infligida sempre que hem parlat llargament», afegia, perquè en parlar deixem anar les paraules, mentre que escrivint lluitem per retenir-les. Per descomptat, l'aïllament que planteja Zambrano és d'una naturalesa comunicable, un plegar-se a les fondàries del llenguatge per poder sortir-ne en acabat lliurant als altres «el secret trobat» –una direcció en el caos, un sentit al pur atzar–, però no puc deixar de considerar aquesta soledat de doble direcció, aquesta operació silenciosa per la qual dos solitaris es van a l'encontre, com un d'aquells vins d'agulla que es prenen ulls endins al capvespre abrigats amb les últimes tebiors abans de la tardor. Estranya i immemorial paradoxa: llegir per no estar sols, escriure per poder-hi estar.

«Així doncs, és aquí on es retroben tots, savis i llecs, en aquest gran cercle de soledat que la lectura posa en suspensió com un anell de partícules treballant al voltant nostre a la recerca d'un nom»

RAMON BUCH